**SORTLAND KOMMUNE**

| | |
|---|---|
| Arkivsaknr.: | 25/4478 |
| Dok.nr: | 25/31789 |
| Arkiv: | FA-L40 |
| Saksbehandler: | Rune Stigen Kvannli |
| Dato: | 28.08.2025 |

# Høringsuttalelse til forslag om endringer i plan- og bygningsloven Forbud mot nedbygging av myr

| Utvalgssaksnr. | Utvalg | Møtedato |
|---|---|---|
| PS - 091/25 | Formannskapet | 14.10.2025 |
| PS - | Kommunestyret | |

**KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING**
Sortland kommune vedtar vedlagt forslag til høringsuttalelse.

Sortland vurderer lovforslaget med høringsnotat som utilstrekkelig konsekvensutredet. Dette gjelder spesielt:

- Økonomiske konsekvenser
- Konsekvenser for utbyggere og tiltakshavere
- Konsekvenser for jordbruk
- Konsekvenser for skogbruk
- Konsekvenser for nasjonale forventninger om økt matproduksjon og selvforsyning
- Konsekvenser for grunneiere
- Konsekvenser for kommuner
- Konsekvenser ved innfasing av loven veid opp mot rettsvirkningen av gjeldende reguleringsplaner

Sortland kommune anbefaler at:

- plan- og bygningsloven beholdes uendret og at hensynet til myr vurderes i sammenheng med revisjon av kommuneplanens arealdel.
- praksis for jord- og skogbruksnæringen beholdes uendret slik at regionens ressursgrunnlag kan realiseres

Subsidiært anbefales at:

- byggeforbudet ikke gis virkning for gjeldende reguleringsplaner
- byggeforbudet avgrenses til kun å gjelde mindre aktverdige formål, slik som fritidsboliger
- de kumulative vilkårene for dispensasjon beholdes uendret
- dispensasjonsmyndigheten beholdes i kommunen
- jord- og skogbruksnæringen må gis anledning til å realisere verdiene som ligger i regionens ressursgrunnlag, uten krav om reguleringsplan

**Formannskapet behandling - 14.10.2025 - PS-091/25**

**BEHANDLING I MØTE**

**Forslag fra politikere**

**Votering:**

Innstillingen ble vedtatt med 8 stemmer (5 H, 1 Frp, 1 SP og 1 AP) mot 1 stemme (1 SV).

**Formannskapet PS - 091/25 VEDTAK:**
Sortland kommune vedtar vedlagt forslag til høringsuttalelse.

Sortland vurderer lovforslaget med høringsnotat som utilstrekkelig konsekvensutredet. Dette gjelder spesielt:

- Økonomiske konsekvenser
- Konsekvenser for utbyggere og tiltakshavere
- Konsekvenser for jordbruk
- Konsekvenser for skogbruk
- Konsekvenser for nasjonale forventninger om økt matproduksjon og selvforsyning
- Konsekvenser for grunneiere
- Konsekvenser for kommuner
- Konsekvenser ved innfasing av loven veid opp mot rettsvirkningen av gjeldende reguleringsplaner

Sortland kommune anbefaler at:

- plan- og bygningsloven beholdes uendret og at hensynet til myr vurderes i sammenheng med revisjon av kommuneplanens arealdel.
- praksis for jord- og skogbruksnæringen beholdes uendret slik at regionens ressursgrunnlag kan realiseres

Subsidiært anbefales at:

- byggeforbudet ikke gis virkning for gjeldende reguleringsplaner
- byggeforbudet avgrenses til kun å gjelde mindre aktverdige formål, slik som fritidsboliger
- de kumulative vilkårene for dispensasjon beholdes uendret
- dispensasjonsmyndigheten beholdes i kommunen
- jord- og skogbruksnæringen må gis anledning til å realisere verdiene som ligger i regionens ressursgrunnlag, uten krav om reguleringsplan

**Kort om saken.**

Klima- og miljødepartementet har på vegne av KDD og KMD sendt forslag til endringer i plan- og bygningsloven på høring. Det er positivt at kommunene gis anledning til å uttale seg. Dette gjelder spesielt for en kommune slik som Sortland hvor en stor del av aktuelle utbyggingsarealer kan bli berørt av lovforslagets intensjoner

Forslaget går i korte trekk ut på at plan- og bygningsloven suppleres med et generelt forbud mot omdisponering av myr til utbyggingsformål. Hensikten er å begrense utslippene av klimagasser som lagres i myr. Lovendringen skal innfases på samme måte som det generelle byggeforbudet i

strandsonen, men skal praktiseres strengere - dette utdypes senere i saksfremlegget. Forslaget omfatter all myr, uansett dybde.

Kommunen kan gjøre unntak fra forbudet ved ny reguleringsplan etter plan og bygningsloven kapittel 12, men slik plan kan bare fastsettes dersom en klar overvekt av interesser taler for det. Kravet om *klar overvekt av interesser* vil ikke være imøtekommet ved ordinære tiltak slik som bolig og næring. Samfunnskritiske tiltak slik som strømforsyning, telekommunikasjon vil kunne tillates.

Departementene ber særlig om høringspartenes innspill til følgende spørsmål:

- Bør terskelen for kommunens planskjønn for reguleringsplaner som gjør unntak fra forbudet mot nedbygging av myr være høyere enn ellers, eller bør det følge samme regelverk som ellers, uten krav om klar interesseovervekt?
- Bør forbudet gjelde all myr, uansett dybde, eller bør det avgrenses til myr dypere enn 30 cm, etter modell av forbudet mot nydyrking av myr?
- Hvilke konsekvenser vil det ha at et forbud får virkning for reguleringsplaner vedtatt før forbudet trer i kraft.

Disse spørsmålene vil bli besvart i vedlagt forslag til høringsuttalelse, sammen med andre vurderinger. I det følgende vil vi redegjøre kort for:

- Hva er myr?
- Vurderinger – klimamål, næringsliv, jord- og skogbruk
- Oppsummering og konklusjon

**Hva er myr?**

Myr er områder med høyt grunnvannsnivå hvor produksjon og tilførsel av organisk materiale skjer raskere enn nedbrytingen. Departementet definerer myr som; *Areal med myrvegetasjon og torvdannelse.* Myra vokser om lag en millimeter i året, noe som er nok til at finlenderne betrakter myra som en fornybar ressurs. I Norge er ikke myr definert som en fornybar ressurs, til det går den naturlige fornyelsen for sakte.

Myra har en flomdempende effekt ved store nedbørsmengder og snøsmelting. I tillegg er myrområdene, sammen med andre tilstøtende naturområder grunnlaget for unike økosystemer og biologiske mangfold.

Tidligere kartlegging viser at om lag 11 % av landarealet i Sortland er myr. Dette er altså områder hvor myra er dypere enn 30 cm. Medregnet myr grunnere enn 30 cm vil andelen myr i Sortland bli høyere. Forslaget til endringer i plan- og bygningsloven omfatter all myr, uavhengig av dybde.

Myr og torv i Sortland – et tilbakeblikk

Myrområder og torv har hatt både historisk og kulturell betydning. Dette gjelder spesielt i Trøndelag og Nord-Norge. Torv var gjennom århundrer en stabil kilde til brensel og varme i husene. Fra å være en viktig energikilde i mange norske hjem, har myrene og torv også vært en del av gårdenes ressursgrunnlag. Myra ga tilgang til strø for husdyr, jordforbedringsmiddel og byggemateriale. Den systematiske forvaltningen av torvretter og torvuttak holdt fram helt til 50- og 60- tallet.

Myr som ressursgrunnlag var avgjørende for nydyrking bosetting og overlevelse. Begrepet bureising ble introdusert på 18-1900- tallet. Målet var å ta i bruk nye deler av landet for å øke matproduksjonen. Omdanning av myr til nye matproduserende jordstrukturer var ansett som så viktig at det også fikk økonomisk støtte fra det statlige selskapet Ny Jord. Ny Jord la ut bureisingsbruk på Vikeidet i 1933, i Holmstaddalen i 1934 og i Godfjorden i 1937. Noen av kommunens mest produktive landbruksområder er et resultat av slike statlig finansierte bureisningstiltak.

Et kuriosa er at myr som ressursgrunnlag ble ansett som så viktig at egne særlover ble vedtatt - slik som multekartloven. Multekartloven forbød plukking av umodne bær. Denne loven ble opphevet i 2004, så nå er det fritt frem.

Myr som karbonlager

Myr består som nevnt av torv. Torv står også for karbonlagringen. Dette skjer fordi planterester i myr ikke brytes ned fullstendig på grunn av høy vannstand og lite oksygen. Den trege nedbrytingen bidrar til at karbonet kan lagres i myra over lengre tid. Ved drenering, eller at torvmassene på annen måte får tilgang til oksygen, vil nedbrytingen akselerere samtidig som utslippene av klimagasser øker. Jo dypere myra er, desto større er utslippene.

For å sette dette inn i en lokal kontekst kan vi bruke reguleringen av Vestmarka Nord – N01 som eksempel. Her har mulige utslipp av klimagasser blitt utredet. Utredningen og planbeskrivelsen sier følgende:

*«Ved uttak av myrmasser … vil dette utgjøre ca. 34 300 tonn CO2, samt lystgass beregnet til 4 000 tonn CO2-ekvivalenter, til sammen ca. 38 300 tonn CO2-ekvivalenter.»*

Det er derfor liten tvil om at utslippene ved omdisponering av myr er signifikante.

**Vurdering - klimamål, næringsliv, jord- og skogbruk**

Bygging på myr har vært omdiskutert både i og utenfor sentrum. Plassering av ny flerbrukshall var omdiskutert – blant annet fordi den fortrukne tomta bestod av myr. I 2022 ble det fra politisk nivå, etterspurt hvor mye av kommunens arealer for utbygging som er lokalisert på myr. En analyse viste at om lag 60 – 80 % av Sortland sin arealreserve, tilgjengelige arealer for utbygging, omfatter myr.

At planverket ser slik ut handler ikke om en sterk indre motivasjon for å ta i bruk myr til utbyggingsformål. Det handler om få reelle handlingsalternativer. Foruten myr er det mange hensyn som påvirker hvor det ikke kan bygges, her kan nevnes:

- risiko og sårbarhet slik som; flom, skredfare, havnivåstigning, storulykkevirksomheter, mv.
- jordvern, vern av grunnlaget for matproduksjon og selvforsyning
- byggeforbudet langs sjø og vassdrag – tilgjengelighet i fjæra
- naturmangfold – ivaretakelse av økosystemer og sårbare arter
- eksisterende bebyggelse og infrastruktur – gevinsten ved fortetting er begrenset
- reinbeite og flytteleier - hensynet til samisk natur og kulturgrunnlag –
- kulturminner og kulturvernområder

Denne opplistingen er ikke uttømmende, men nevner et noen hensyn som reguleres av særlover, forskrifter, regionale og nasjonale retningslinjer. Dette bidrar til å begrense det kommunale handlingsrommet og bruken av det kommunale planskjønnet.

Måten kommunen utøver sitt planskjønn påvirkes av mange hensyn som samlet og hver for seg påvirker hvordan arealplaner utformes. Et viktig premiss er, som nevnt, at naturgitte forutsetninger i stor grad påvirker hvor det kan bygges, og hvor det ikke kan bygges. Resultatet er at Sortland kommune, av hensyn til egne utviklingsmål, har avsatt myrarealer til utbygging. Dette er ikke en ønsket situasjon. Utbygging på myr medfører en rekke praktiske utfordringer som gjør det både kostbart og tidkrevende, men praksisen er et resultat av få reelle alternativer. Alternativet er utfylling i sjø.

**Lovforslaget – virkninger for kommunens klimamål**

Et generelt byggeforbud på myr vil med sikkerhet bidra positivt til å nå lokale og nasjonale mål om reduksjon i utslipp av klimagasser. Det vil også bidra til å bevare biologisk mangfold og sårbare økosystemer på og nært myr. Den flomdempende effekten myra har ved snøsmelting og store nedbørsmengder vil også bevares. Dersom byggeforbudet skal gjelde foran gjeldende reguleringsplaner, vil dette forsterke effekten av forbudet og underbygge intensjon bak forslaget.

**Lovforslaget – virkninger for næringsliv**

For næringslivet, og kommunen som tilrettelegger, vil lovforslaget gjøre en krevende situasjon enda mer krevende ved at kommunen vil miste næringsareal. For å imøtekomme behovet for næringsareal ble

det i 2019 igangsatt en reguleringsprosess for Vestmarka Næringsområde. Dette er et område som er avsatt til næringsformål i overordnet arealplan – Byplan. På tross av den lovfestede forutsigbarheten som skal følge av overordnet planlegging har Statsforvalteren likevel fremmet innsigelse til reguleringsplanen. I mellomtiden, 6 år senere, opplever kommunen at flere aktører har lagt sine investeringsplaner på is, eller «gitt opp» å etablere seg i Sortland. I Vestmarka er det allerede gjennomført forberedende arbeid og investeringer i infrastruktur. Området er attraktivt for nye investeringer, gjerne innenfor samme type bransje som eksisterende virksomheter, slik som bygg- og anleggsvirksomhet. Dette er også virksomheter som naturlig bør samlokaliseres utenfor sentrumsområdene. Hvis loven blir vedtatt slik den er foreslått vil siste fase av dette prosjektet, utbygging av tomtene, bli ulovlig. Da må prosjektet måtte skrinlegges og investeringene vil gå tapt.

Både kommunen selv, næringsliv, grunneiere og andre har i lang tid, flere tiår, blitt oppfordret av statlige myndigheter til å forholde seg til gjeldende arealplaner og reguleringsplaner. Planverket skal bidra til å sikre forutsigbarhet i arealforvaltningen. Reguleringsplaner gir blant annet grunnlag for byggetillatelser. Slik forutsigbarhet er med på å senke den økonomiske risikoen ved erverv av eiendom som inngår i en reguleringsplan.

En lovendring med tilbakevirkende kraft kan bety at utvikling av regulert eiendom blir lovstridig. Dette vil få vesentlige konsekvenser for en grunneier som har kjøpt eiendom i god tro om hvilken rettsvirkning en reguleringsplan normalt har etter loven.

**Virkninger for jordbruksnæringen**

Et lovfestet vern av myr vil bremse utviklingen i landbruksnæringen, herunder regionens evne til matproduksjon og selvforsyning.

I 2023 ble det vedtatt nye Nasjonale forventninger til kommunal planlegging. Disse presiserer at planleggingen skal legge til rette for økt selvforsyning og matproduksjon. Ikke ulikt intensjonen fra bureisningstida på 18- og 1900- tallet. Ønsket om økt matproduksjon og økt selvforsyning er en del av vår nasjonale beredskapsstrategi. Sortland har fått kartlagt sin samlede jordressurs - områder som er, eller kan bli brukt til matproduksjon. Myr utgjør en stor del av denne jordressursen. I Sortland betyr dette at beredskapshensynet som ligger i økt selvforsyning og matproduksjon må veies opp mot lovforslagets intensjon om vern av myr som et klimatiltak.

Loven vil også få konsekvenser ved oppføring av nye driftsbygninger, gårdsveier og andre tiltak som er nødvendige for å utnytte gårdenes ressursgrunnlag.

**Virkninger for skogbruksnæringen**

I perioden fra 50-tallet og frem til 70-tallet ble det gjennomført omfattende skogplanting i Lofoten og Vesterålen. Plantingen avtok noe på 80 tallet, men fortsatte frem til 90-tallet. Totalt ble det plantet drøye 23 millioner granplanter fordelt på 115 000 daa i Lofoten og Vesterålen. 80 % av denne skogen ble plantet i Vesterålen.

De neste 15 årene vil den hogstmodne skogen ved sluttavvirkning gi opp mot 700 000 m3 tømmer. Hvis man legger dagens tømmerpris til grunn så utgjør dette en samlet tømmerverdi på 5,6 milliarder. Et vern av myr vil i vesentlig grad komplisere uttaket av denne skogen.

Høringsnotatet presiserer at lovforslaget særlig vil påvirke skogbruket; «… vil særlig påvirke skogbruket ved at det vil bli forbudt å etablere skogsbilveier på myr». I praksis betyr dette at deler av skogen ikke kan tas ut grunnet manglende infrastruktur. Departementet åpnet for at uttransport av tømmer kan skje på frossen myr. Dette er imidlertid lite aktuelt i Vesterålen siden kystklimaet gjør at myrene i liten grad fryser tilstrekkelig til. Her kan også nevnes at dagens tømmerhogst med maskiner og mannskaper drives gjennom hele året.

**Oppsummering og konklusjon**

Det er positivt at kommunen får anledning til å drøfte hvordan lokale forhold vil påvirkes av lovforslaget. I saksfremlegget er positive og negative konsekvenser drøftet for å veie fordelene opp mot ulempene.

**Oppsummert positivt**

Et generelt byggeforbud på myr vil på kort og lang sikt medføre et vesentlig bidrag for å redusere utslipp av klimagasser og global oppvarming. Det anses som et nødvendig grep dersom kommunen skal nå lokale og nasjonale mål om reduksjon i utslipp av klimagasser. Forbudet vil også bidra til å bevare biologisk mangfold og sårbare økosystemer på og i nærheten av myr. Den flomdempende effekten myra har ved snøsmelting og store nedbørsmengder vil bli ivaretatt. Dersom byggeforbudet skal gjelde foran gjeldende reguleringsplaner, vil dette forsterke effekten av forbudet og underbygge intensjon bak lovforslaget.

**Oppsummert negativt**

Et byggeforbud på myr vil gi vesentlige og til dels inngripende konsekvenser for grunneiere, næringsdrivende, boligutvikling, jord- og skogbruk, samt annen arealbruk.

Det vurderes som en svakhet at høringsnotatet i liten grad drøfter, eller på annen måte tar hensyn til lokale forhold. I høringsnotatet medgir departementene at både omfang og virkning er heftet med en viss usikkerhet. At lokale variasjoner ikke nevnes gjør at ulempene/byrden ved lovforslaget kan bli uforholdsmessig store for enkelte kommuner med mye myr – slik som Sortland.

**Konklusjon**

Som med all planlegging er kutt i utslipp av klimagasser et av flere hensyn. Sortland kommune legger til grunn det retoriske spørsmålet - om målet helliger middelet? Etter en samlet vurdering har administrasjonen konkludert med forslagets hensikt og effekt ikke kan rettferdiggjøre konsekvensene. Lovforslagets konsekvenser vil med sannsynlighet bidra til å undergrave lovens formål om forutsigbarhet. Lovforslagets virkning for vedtatte planer vil medføre usikkerhet for hvordan forvaltningen, næringsliv, grunneiere og andre berørte parter skal forhold seg til vedtatte planer. Et slikt grep vil etter kommunens vurdering, ikke bare være juridisk tvilsomt, men også medføre et paradigmeskifte i hvordan plansystemet skal fungere.

Sortland kommune viser videre til at konsekvensene av lovforslaget er uoversiktlig og fremstår utilstrekkelig utredet. Her viser vi til til formuleringer brukt i høringsnotatets egen redegjørelse for konsekvenser

Pkt 4.3.1 Økonomiske konsekvenser

- første avsnitt: “I hvilken grad forbudet vil ha innvirkning på utbygging er usikkert…”
- tredje avsnitt: “ Dette vil ha en kostnad for utbygger som vil være stedsspesifikk, og det er ikke mulig å anslå omfanget av antall saker, eller kostnader”
- fjerde avsnitt: “…ikke mulig å anslå samlede virkninger

Pkt 4.3.3 Konsekvenser for jord og skogbrukere:

- første avsnitt: “Det er uklart hvor store ulemper dette vil føre med seg…”

Pkt 4.3.4 Konsekvenser for grunneiere

- første avsnitt: “Det er vanskelig å si noe generelt om…”

Pkt 4.3.5 Konsekvenser for kommuner

- Første avsnitt: "Den samlede effekten for kommunene er derfor vanskelig å anslå"

Høringsnotatet viser til en trend om at nedbygging av myr i Norge har blitt gjennomført av hensyn til fritidsboliger. Høringsnotatet avklarer videre at arealreserven på myr handler om å tilrettelegge for fritidsboliger. Dette er ikke tilfellet i Sortland kommune. I Sortland er arealene først og fremst avsatt til bolig, næring, offentlig tjenesteyting – i liten eller ingen grad til fritidsboliger.

Sortland er ufrivillig avhengig av å kunne disponere myr til utbyggingsformål i en viss utstrekning for å ivareta de lovpålagte oppgavene slik de går frem av plan- og bygningsloven § 3.1.

Sortland kommune vil derfor:

- anbefale at plan- og bygningsloven beholdes uendret og at hensynet til myr vurderes i sammenheng med revisjon av kommuneplanens arealdel.
- fraråde innføring av lovforslaget – byggeforbud på myr.
- praksis for jord- og skogbruksnæringen beholdes uendret slik at regionens ressursgrunnlag kan realiseres

Subsidiært anbefales at:

- byggeforbudet ikke gis virkning for gjeldende reguleringsplaner
- byggeforbudet avgrenses til kun å gjelde mindre aktverdige formål, slik som fritidsboliger
- de kumulative vilkårene for dispensasjon beholdes uendret
- dispensasjonsmyndigheten beholdes i kommunen
- jord- og skogbruksnæringen må gis anledning til å realisere verdiene som ligger i regionens ressursgrunnlag, uten unødig byråkrat slik som krav om reguleringsplan

**Journalposter i arkivsaken:**
Høringsuttalelse, byggeforbud på myr
Høring av endring i plan- og bygningsloven - forbud mot nedbygging av myr

**Vedlegg:**
Høringsuttalelse myr